

Dokument nr. 8:67

(2000-2001)

Forslag fra stortingsrepresentant Odd Einar Dørum om å gjennomgå lover, forskrifter og praksis for å sikre forfulgte kvinner bedre beskyttelse

Til Stortinget

Bakgrunn

I innstillingen til St.meld. nr. 21 (1999-2000) Menneskeverd i sentrum Handlingsplan for menneskerettigheter (Innst. S. nr. 23 (2000-2001)), er det bred politisk enighet om Norges rolle og forpliktelser knyttet til arbeidet for menneskerettigheter generelt og kvinners rettigheter spesielt. Blant annet heter det i komiteens merknader:

«Komiteen vil legge vekt på at menneskerettighetene er universelle. Alle mennesker har krav på å bli møtt med den samme respekt og gis de samme muligheter. Det innebærer at menneskerettigheter aldri kan være kulturrelativ. Alle mennesker skal til enhver tid kunne ta del i disse rettighetene. (...) Dersom særskilte kulturelle eller religiøse tradisjoner truer de grunnleggende menneskerettighetene til enkeltindivider eller grupper av enkeltindivider, er det statens ansvar å påse at deres rettigheter blir ivaretatt. Komiteen vil vise til at det er en diskusjon om hvorvidt rettighetsbegrepet skal utvides fra enkeltindivider til også å omfatte grupper, jf. kvinnenens situasjon i Afghanistan.»

I debatten, som for øvrig var preget av stor enighet, ble det bl.a. påpekt (av representanten Marit Nybakk):

«Krenking av kvinners integritet understreker også staters ansvar for å hindre og strafferettslig forfølge overgrep begått av private aktører. Hvis stater ikke følger dette opp, har det internasjonale samfunn en forpliktelse til å gjøre det.»

På bakgrunn av flere oppslag i media de siste ukene, er det framkommet at kvinner som har søkt om opphold i Norge på politisk og/eller humanitært grunnlag basert på reell frykt for kjønnsbasert forfølgelse etter samlivsbrudd, har fått avslag på sine søknader. Kvinnene har i all hovedsak bakgrunn fra ulike stater som langt på vei praktiserer en politikk som kan karakteriseres som kjønnsapartheid. Avslagene har ført til at mange av disse kvinnene har sett seg tvunget til å unndra seg begjæring om utreise – de har gått i dekning.

Det er også fremkommet at kvinner som utsettes for mishandling av ektemannen under opphold på asylmottak, har søkt beskyttelse på krisesenter og tatt ut separasjon etter råd fra ansatte ved asylmottak. Slike råd er selvsagt velment og, ikke minst, korrekte ut fra et humanistisk idégrunnlag og opparbeidet tradisjon hva gjelder norsk kvinnepolitikk. Men situasjonen for en kvinne som følger dette rådet, kan bli fatal: Dersom hun ikke innvilges opphold, har hun reell grunn til å frykte at hennes handlinger på norsk jord kan medføre dobbelt forfølgelse: Hun risikerer overgrep fra egen familie ved retur til hjemlandet fordi hun har brutt sosialt aksepterte normer. I tillegg kan forsøk på å oppnå asyl i Norge medføre politisk forfølgelse i hjemlandet.

Bondevik-regjeringen innførte i rundskriv 44/99 (Oppholdstillatelse for kvinner etter samlivsbrudd), retningslinjer for kvinner som etter samlivsbrudd kan få urimelige vanskeligheter i hjemlandet grunnet de sosiale og kulturelle forhold der. Her heter det at kvinnen da *kan* få tillatelse til opphold. Rundskrivet har, så langt forslagsstilleren forstår det, ikke fått den tilsiktede konsekvensen.

FNs kvinnekonvensjon av 1979 pålegger partene å treffe egnede tiltak med sikte på å avskaffe diskriminering mot kvinner. Som diskriminering regnes enhver kjønnsmessig sonndring, utelukkelse eller innskrenkning som har som virkning eller formål å utelukke kvinner fra å bruke sine menneskerettigheter og grunnleggende friheter på alle samfunnsområder på lik linje med menn og uavhengig av ekteskapelig status. Det vises i denne sammenheng til at i henhold til meldingen (op.cit.) vil Regjeringen legge fram forslag om å innarbeide blant annet Kvinnekonvensjonen i norsk lov.

Norge har i mange år vært ledende i forhold til internasjonale kvinnespørsmål. Norge har øvet innflytelse og vært en pådriver for bedring av kvinners stilling og styrking av likestilling, nasjonalt som internasjonalt. Forslagsstilleren kjenner til St.meld. nr. 17

(2000-2001) om asyl- og flyktningepolitikken i Norge (15. desember 2000), der et av hovedbudskapene er at (sitat) «Regjeringen vil ha fokus på kjønnsbasert forfølgelse». Dette er et gledelig og rettmessig signal ut fra situasjonen for kvinner i deler av verden i dag, som risikerer forfølgelse av både myndigheter, egen familie og folk generelt, dersom de søker å få innfridd grunnleggende menneskerettigheter. Med grunnleggende menneskerettigheter menes eksempelvis retten til å inngå ekteskap ut fra eget valg, retten til å skille seg, og retten til å leve uten vold og trusler. Dette er erfaringer som bør tillegges vekt ved revisjon av utlendingslovgivningen.

Utlendingsloven med forskrifter skal tolkes i overensstemmelse med internasjonale forpliktelser som Norge er bundet av. FN-konvensjonen om avskaffelse av alle former for diskriminering mot kvinner art. 3 forplikter oss til treffe:

«alle hensiktsmessige tiltak ... for å sikre kvinner hel og full utvikling og fremgang, slik at de garanteres utøvelsen og nytten av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter på like fot med menn.»

Forslagsstilleren kan ikke se at utlendingsmyndighetenes vedtak om å utvise kvinner som søker beskyttelse grunnet kjønnsbasert forfølgelse etter samlivsbrudd samsvarer med denne forpliktelsen, jf. pre-

sumpsjonsprinsippet som tilsier at norsk lov skal fortolkes i overensstemmelse med internasjonale forpliktelser og menneskerettigheter.

Regjeringen bes gjennomgå lover, forskrifter og praksis med det formål å sikre forfulgte kvinner beskyttelse gjennom:

- a) gjenopptakelse av asylsøknadene for kvinner som har fått avslag og som i søknadsprosessen hadde samlivsbrudd, fordi grupper av disse kvinnene kan bli utsatt for kjønnsbasert forfølgelse i opprinnelseslandet.
- b) at begjæring om pågrepelse av denne gruppen kvinner stilles i bero inntil ny vurdering av søknad er gjennomført.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå lover, forskrifter og praksis med det formål å sikre forfulgte kvinner bedre beskyttelse i samsvar med premissene i dette forslaget.

6. mars 2001